
Statistieken

De arbeidsmarkt in de nieuwe lidstaten

Op 1 mei 2004 zijn er tien nieuwe lidstaten toegetreden tot de Europese Unie. In dit artikel geven we een beeld van de arbeidsmarkt in die nieuwe lidstaten. Een eerste deel geeft, naast een korte demografische inleiding, een overzicht van de belangrijkste arbeidsmarktindicatoren in deze landen. De werkzaamheidsgraad en de werkloosheidsgraad van de nieuwe lidstaten worden vergeleken met deze van de Europese Unie toen ze nog vijftien lidstaten telde (EU-15). Daarnaast werpen we een blik op de sectorale verdeling van de werkgelegenheid in de nieuw toegetreden lidstaten. Dit artikel is een verkorte versie van een uitgebreidere nota over de arbeidsmarkt in de nieuwe lidstaten, die u vindt op de webstek www.steunpuntwav.be. Meer uitgebreide tabellen met het cijfermateriaal dat wordt gebruikt in dit artikel vindt u eveneens in deze nota terug.

Demografie

Door de uitbreiding met Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slowakije, Slovenië en Tsjechië is het aantal inwoners van de EU gestegen met 20%, of zo'n 75 miljoen personen. De bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar) is toegenomen met 50 miljoen personen, eveneens een stijging van 20%. Net iets meer dan de helft van deze toename is toe te schrijven aan Polen, het grootste land onder de nieuwe lidstaten.

De bevolking op arbeidsleeftijd in de nieuwe lidstaten telt over het algemeen een iets groter aandeel jongeren en een kleiner aandeel ouderen dan

EU-15. Gemiddeld ligt het aandeel jongeren in EU-15 op 15,4%, terwijl dit aandeel in de nieuwe lidstaten 17,6% bedraagt. Vooral Estland, Malta, Polen en Slowakije tellen een relatief groot aandeel 15- tot en met 24-jarigen in de bevolking op arbeidsleeftijd. Het aandeel ouderen ligt daarentegen lager in de nieuwe lidstaten (23,6%) dan in EU-15 (25,4%). Dit komt voornamelijk door het kleine aandeel ouderen in Polen, Slowakije en Slovenië.

Werkzaamheid

De bevolking op arbeidsleeftijd neemt dus met 20% toe door de uitbreiding naar EU-25. Figuur 1 toont echter dat de werkenden, de

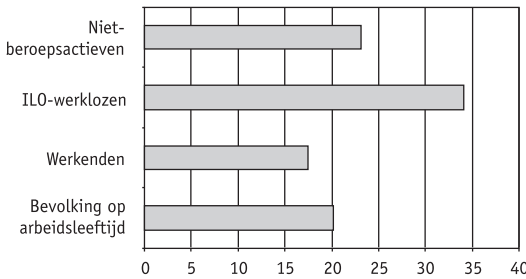
werklozen en de niet-beroepsactieven een andere evolutie kennen. De stijging van het aantal werkenden is minder groot (+17,5%), maar de toename van het aantal niet-beroepsactieven (+23,1%) en vooral van het aantal ILO-werklozen (+34,1%) overstijgt de groei van de bevolking op arbeidsleeftijd.

Hieruit volgt dat de werkzaamheidsgraad van de uitgebreide Unie (62,9%) lager ligt dan de werkzaamheidsgraad van EU-15 (64,3%). Bekijken we enkel de nieuwe lidstaten, dan zien we dat deze landen samen een werkzaamheidsgraad van 55,9% hebben. Het verschil tussen EU-15 en de nieuw

toegetroten lidstaten is dus aanzienlijk en bedraagt 8,4 procentpunten (ppn). Hierdoor wordt de doelstelling om tegen 2010 een werkzaamheidsgraad zo dicht mogelijk tegen 70% te bereiken nog ambitieuzer.

Figuur 1.

Procentuele toename van de bevolking, de werkenden, de werklozen en de niet-beroepsactieven op arbeidsleeftijd als gevolg van de uitbreiding (EU-25; 2003).

* De totalen voor EU-15 en EU-25 werden berekend met cijfers voor Luxemburg die betrekking hebben op 2002.

** Het gaat om jaargemiddelden voor 2003, behalve voor Oostenrijk (eerste kwartaal), Cyprus en Duitsland (beiden tweede kwartaal), Malta en Griekenland (beiden gemiddelde van de eerste drie kwartalen).

Bron: Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WAV).

Toch gaan er heel wat verschillen schuil achter deze gemiddeld lagere werkzaamheidsgraad van de nieuwe lidstaten. De meerderheid van die landen kent immers een bijna even hoge (of in sommige gevallen zelfs een hogere) werkzaamheidsgraad als het EU-15-gemiddelde. Het aandeel werkenden in Estland (62,9%), Letland (61,8%), Litouwen (61,1%) en Slovenië (62,6%) ligt niet zo heel ver onder de werkzaamheidsgraad van EU-15 (64,3%). Tsjechië en Cyprus scoren met een werkzaamheidsgraad van respectievelijk 64,7% en 69,2% zelfs beter. Dit is niet het geval voor Hongarije (57%), Malta (53,9%), Slowakije (57,7%) en vooral voor Polen, dat met een werkzaamheidsgraad van 51,2% helemaal onderaan de rangschikking van het nieuwe Europa belandt. Het minder goede resultaat van Polen heeft echter een grote invloed op de gemiddelde prestatie van de nieuwe lidstaten: meer dan de helft van de nieuwe Europeanen (51,3%) komt immers uit Polen. Als we Polen niet meetellen in de berekening van het aandeel werkenden, ligt de

gemiddelde werkzaamheidsgraad in de nieuwe lidstaten maar liefst 4,9 ppn hoger (60,8%).

Tabel 1.

Werkzaamheidsgraad naar geslacht en leeftijd (EU-15, EU Nieuwe lidstaten en EU-25*; 2003**).

(%)	EU-15	Nieuwe lidstaten	EU-25
Totaal	64,3	55,9	62,9
Man	72,6	61,7	70,8
Vrouw	55,9	50,2	54,9
15-24 jaar	39,7	24,4	36,7
25-49 jaar	78,1	74,4	77,5
50-64 jaar	52,9	44,8	51,6

* De totalen voor EU-15 en EU-25 werden berekend met cijfers voor Luxemburg die betrekking hebben op 2002.

** Het gaat om jaargemiddelden voor 2003, behalve voor Oostenrijk (eerste kwartaal), Cyprus en Duitsland (beiden tweede kwartaal), Malta en Griekenland (beiden gemiddelde van de eerste drie kwartalen).

Bron: Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WAV).

De opdeling naar geslacht leert dat zowel de mannelijke als de vrouwelijke werkzaamheidsgraad van de nieuwe lidstaten (gemiddeld) lager ligt dan in EU-15. Toch is het verschil sterker bij mannen. Gemiddeld in de nieuwe lidstaten bedraagt het aandeel werkende mannen 61,7%, een verschil van maar liefst 10,9 ppn met het 'oude' Europa. Wederom laat Polen, met een mannelijke werkzaamheidsgraad van 56,5%, de slechtste score van EU-25 optekenen. Bij de vrouwen is de situatie anders. Het aandeel werkende vrouwen in de nieuwe lidstaten ligt met 50,2% wel onder het niveau van EU-15, maar het verschil tussen beide bedraagt 'slechts' 5,7 ppn en is dus niet zo groot als bij de mannen. De score van Polen is ook hier niet bijzonder hoog, maar toch zijn er landen die het er nog slechter van af brengen. De werkzaamheidsgraad van vrouwen in de Zuid-Europese landen Griekenland, Spanje en Italië ligt immers nog lager dan in Polen. De participatie van vrouwen aan de arbeidsmarkt is in deze landen, waar het mannelijke kostwinnersmodel nog vrij sterk is ingeburgerd, heel wat minder ver gevorderd dan in de andere landen van EU-15. Daarnaast hebben vele van de nieuwe lidstaten een communistisch verleden, waar het veel gebruikelijker was voor vrouwen om buitenshuis te werken.

Dit zorgt ervoor dat het verschil met de nieuwe lidstaten minder uitgesproken is bij de vrouwen dan bij de mannen.

Een belangrijk aandachtspunt van de Europese werkgelegenheidsstrategie is de werkzaamheidsgraad van de ouderen. België werd reeds verschillende malen op de vingers getikt door Europa omdat we het laagste aandeel werkende ouderen van de Unie tellen. Met de uitbreiding is hierin verandering gekomen. Gemiddeld hebben de pas toegetreden lidstaten een werkzaamheidsgraad van 44,8% in de leeftijdsgroep tussen 50 en 64 jaar, terwijl deze indicator 52,9% bedraagt in EU-15. Vooral de score van Polen springt wederom in het oog. Met een werkzaamheidsgraad van 38,8% neemt dit land de rode lantaarn van België over. Andere nieuwe lidstaten met een relatief klein aandeel werkenden onder de ouderen zijn Hongarije (44,1%), Malta (41,7%), Slowakije (44,4%) en Slovenië (41,2%). Maar ook België behoort met een werkzaamheidsgraad van 42,4% nog steeds bij de slechtste leerlingen van de Europese klas.

Werkloosheid

We zagen reeds dat als gevolg van de uitbreiding het aantal werklozen sterker is gestegen (+34,1%) dan de totale bevolking op arbeidsleeftijd (+20%). De Europese werkloosheidsgraad ligt na de uitbreiding (9,2%) dan ook iets hoger dan ervoor (8,1%). Dit komt omdat het aandeel werklozen in de beroepsbevolking met 14,7% ook vrij hoog ligt in de nieuwe lidstaten. Ook hier bengelt Polen helemaal achteraan (19,9%), maar eveneens Slowakije, Litouwen, Letland en Estland laten een werkloosheidsgraad van meer dan 10% optekenen.

Zowel in EU-15 als in de nieuwe lidstaten bereikt de werkloosheidsgraad het hoogste niveau bij jongeren tussen 15 en 24 jaar. In de middengroep en zeker bij de ouderen ligt het aandeel werklozen in de beroepsbevolking een stuk lager. Maar daarnaast blijkt ook dat het verschil tussen EU-15 en de nieuwe lidstaten het grootst is bij de jongeren. De jongerenwerkloosheidsgraad ligt in de nieuwe lidstaten namelijk dubbel zo hoog als in EU-15. De werkloosheidsgraad bedraagt er immers 32,3%, terwijl deze indicator 15,8% bedraagt in het 'oude' Europa. In Polen kunnen we spreken van een zeer

groot probleem: de jongerenwerkloosheid bedraagt er niet minder dan 41,9%. Ook Slowakije doet het met 33,4% bijzonder slecht. Deze hoge jongerenwerkloosheid is bijzonder problematisch omdat de nieuwe lidstaten een relatief groot aandeel jongeren tellen.

Tabel 2.

Werkloosheidsgraad naar geslacht en leeftijd (EU-15, EU Nieuwe lidstaten en EU-25*; 2003**).

(%)	EU-15	Nieuwe lidstaten	EU-25
Totaal	8,1	14,7	9,2
Man	7,5	14,1	8,5
Vrouw	9,0	15,4	10,1
15-24 jaar	15,8	32,3	18,4
25-49 jaar	7,4	13,0	7,4
50-64 jaar	6,2	9,8	6,2

* De totalen voor EU-15 en EU-25 werden berekend met cijfers voor Luxemburg die betrekking hebben op 2002.

** Het gaat om jaargemiddelden voor 2003, behalve voor Oostenrijk (eerste kwartaal), Cyprus en Duitsland (beiden tweede kwartaal), Malta en Griekenland (beiden gemiddelde van de eerste drie kwartalen).

Bron: Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WAV).

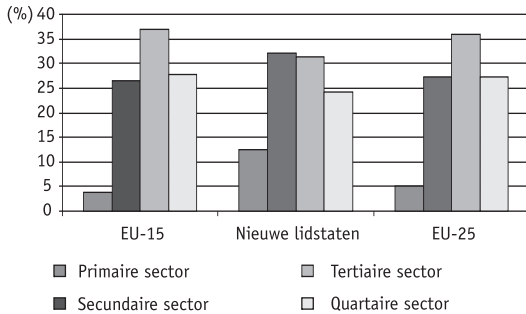
Daarnaast zien we dat de werkloosheidsgraad van zowel mannen als vrouwen in de nieuwe lidstaten een stuk boven die van het EU-15-gemiddelde ligt. In tegenstelling tot wat we hierboven vaststelden bij de werkzaamheidsgraad is de achterstand van de nieuwe lidstaten ten opzichte van EU-15 ongeveer dezelfde bij mannen en vrouwen. Het verschil bedraagt in beide gevallen ongeveer 6,5 ppn.

Werkgelegenheidsprofiel

Figuur 2 splitst de totale werkgelegenheid in het uitgebreide Europa (EU-25) op naar hoofdsector en illustreert dat de tertiaire of commerciële dienstensector de grootste sector is met meer dan 37% van de jobs. De quartaire of publieke dienstensector en de secundaire of industriële sector strijden om de tweede plaats met elk ongeveer 28% van de werkgelegenheid. De primaire of landbouwsector is het kleine broertje met 5% van het totaal aantal arbeidsplaatsen.

Figuur 2.

Werkgelegenheid naar hoofdsector (EU-15, EU Nieuwe lidstaten en EU-25*; 2003**).

* De totalen voor EU-15 en EU-25 werden berekend met cijfers voor Luxemburg en Nederland die betrekking hebben op 2002.

** Het gaat om jaargemiddelden voor 2003, behalve voor Oostenrijk (eerste kwartaal), Cyprus en Duitsland (beiden tweede kwartaal), Malta en Griekenland (beiden gemiddelde van de eerste drie kwartalen).

Bron: Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WAV).

Meer landbouw in de nieuwe lidstaten

De nieuwe lidstaten vertonen duidelijk een ander werkgelegenheidsprofiel dan de EU-15. Het aandeel jobs in de landbouwsector in de nieuwe lidstaten bedraagt meer dan 12%. In de Baltische staten Letland (13,8%) en Litouwen (17,8%), maar vooral in Polen (18,4%) worden relatief veel jobs in de landbouwsector teruggevonden. In de EU-15 komen alleen Griekenland (16,4%) en in mindere mate Portugal (12,6%) in de buurt van deze hoge aandelen. EU-15 registreert gemiddeld slechts 4% van de jobs in de primaire sector.

Industrie (voorlopig) voorop in de nieuwe lidstaten

Voorts laat figuur 2 zien dat in tegenstelling tot EU-25 en EU-15 niet de commerciële diensten, maar de industrie de eerste plaats inneemt met bijna een derde van alle jobs (32%). Vooral Slowakije, Slove-

nië en Tsjechië kennen nog een sterk geïndustrialiseerde samenleving met bijna vier op tien jobs in de secundaire sector. Ook Hongarije (33,4%) kent een iets hoger aandeel jobs in deze sector dan gemiddeld in de nieuwe lidstaten.

In EU-15 wordt 27,5% van de jobs tot de industrie gerekend. De Zuid-Europese landen zijn doorgaans nog sterker geïndustrialiseerd dan de andere lidstaten. Zo neemt de secundaire sector in Italië, Spanje en Portugal bijna een derde van de jobs voor haar rekening. Ook Duitsland beschikt met 31,5% over relatief veel industriële jobs.

Tertiairisering minder gevorderd

Uit het voorgaande kan worden afgeleid dat het proces van tertiairisering zich voorlopig in mindere mate heeft doorgezet in de nieuwe lidstaten. Iets meer dan 31% van de jobs is te situeren in de commerciële dienstensectoren. In EU-15 loopt dit aandeel reeds op tot 38,7%. Toppers hier zijn Griekenland, Ierland, Oostenrijk, Spanje en het Verenigd Koninkrijk met meer dan vier op tien jobs in de tertiaire sector. In de nieuwe lidstaten bereiken enkel Cyprus (47,7%) en Malta (40,3%) dit niveau.

Kwart van de jobs in de publieke dienstensectoren

De nieuwe lidstaten tellen allen ongeveer een kwart van de arbeidsplaatsen in de quartaire sector. Malta is koploper met 27,7%. Slovenië sluit de rangen met 22%. In EU-15 liggen de aandelen gemiddeld zo'n 4 ppn hoger en schommelt het aandeel jobs in de quartaire sector rond de 28%. Hoogvliegers hier zijn Zweden (38,1%), Denemarken (36,4%) en België (35,3%). Griekenland (21,8%) en Spanje (22,3%) voorzien dan weer in minder quartaire jobs dan gemiddeld.

*Seppe Van Gils
Eef Stevens
Steunpunt WAV*